

Asia: VN/28596/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Millaisia näkemyksiä teillä on selvitetyn henkilöllisyyden muutosten osalta?

-

Millaisia näkemyksiä teillä on kansallisen turvallisuuden osalta?

Lakiluonnoksessa pyritään vaihtamaan käsite "valtion turvallisuus" termiin "kansallinen turvallisuus" perusteena hylätä kansallisuushakemus. Muun muassa Yhdenvertaisuusvaltuutettu ovat nostaneet esille termin monitulkintaisuuden, mikä on lainsäädännössä erittäin ongelmallista sen ennakoitavuuden varmistamisen ja johdonmukaisen soveltamisen kannalta. Tämä voi vaarantaa hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun.

Kun kielteistä päätöstä kansalaisuuteen perustellaan kansallisella turvallisuudella, edes hakija itse ei saa tietää tosiasiallisia perusteita hakemuksen eväämiseen. Tämä on ongelmallista hakijan oikeusturvan toteutumisen näkökulmasta.

Naisasialiitto Unioni peräänkuuluttaa kansalaisuutta hakevien oikeusturvan varmistamista. On olennaista, että kielteisestä päätöksestä voi valittaa tosiasiallisesti ja tehokkaasti, ja että kielteiselle päätöksen syyt ovat läpinäkyvät ja ymmärrettävät.

Millaisia näkemyksiä teillä on nuhteettomuusedellytyksen muutoksista?

-

Millaisia näkemyksiä teillä on toimeentuloedellytyksen muutoksista?

Toimeentuloedellytyksen huomattava kiristäminen asettaisi kansalaisuutta hakevat ihmiset kohtuuttoman ja epärealistisen riippuvaisiksi miltei yhtäjaksoisesta työskentelystä

tarkasteluajanjakson aikana. Kuten Amnesty lausunnossaan toteaa, laki saattaisi olla syrjivä työttömiä kohtaan.

Lakiluonnos ei ota huomioon työelämän rakenteellista rasismia, jonka seurauksena maahan muuttaneiden työllistyminen on valtaväestöä vaikeampaa.

Vaikka maahan muuttaneiden työllisyys kasvaa tilastollisesti Suomessa asuttujen vuosien myötä, lakiluonnos ei huomioi nykyaikaisten työmarkkinoiden pirstaleista luonnetta määräaikaistuuksien ja osa-aikaisten työsuhteiden myötä. Epätavalliset työsuhteet osaltaan kasvattavat ajoittaista etuuksiin turvautumisen tarvetta.

Vain ne, joiden taloudellinen tilanne olisi huomattavan vankka, voisivat sinnitellä yli mahdollisten työttömyysjaksojen ilman turvautumista työttömyysetuuksiin.

Lakiluonnoksessa perustellaan sukupuolivaikutusten vähäisyyttä sillä, että maahanmuuttaneiden naisten korkeat työttömyysluvut tasoittuvat 10 vuoden aikana suhteessa miehiin. Naisasialiitto Unioni korostaa, että vaikutusarvioinnissa ei huomioida esitettyjen tilastojen rinnalla työelämän pirstaleista luonnetta tai osa-aikaisten ja määräaikaisten työsuhteiden yleisyyttä. Maahanmuuttaneiden naisten työllistymisen muodot vaatisivat huomattavasti tarkempaa perehtymistä, jotta lakiluonnoksen sukupuolivaikutusten arviointi pitäisi vettä.

Lakiluonnoksen sukupuolivaikutusten arviointi ei ota huomioon esimerkiksi vanhempainvapaalta työelämään siirtymisen mahdollisia vaikeuksia. Kansalaisuuden hakemista suunnitteleva henkilö joutuisi huomattavan vaikeaan rulettiin, jos hänen täytyisi arvioida vuosia etukäteen syrjivien ja epävarmojen työmarkkinoiden, mahdollisen perhevapaan ja kansalaisuusedellytysten samanaikaisia mahdollisuuksia.

Lisäksi vedotaan siihen, että kotona pysyminen lasten hoitoa varten on mahdollista ilman vaikutusta toimeentulo vaatimuksen täyttämiseen puolison tulojen kautta, kunhan ei itse turvaudu työttömyys- tai toimeentulotuen etuuksiin. On kohtuutonta, että lakiesitys vahvistaisi kotona lapsia varten pysyvän vanhemman eli useinmiten äidin riippuvuussuhdetta puolisonsa tuloista kansalaisuuskelpoisuutensa kohdalla. Tämä voi vaarantaa esimerkiksi väkivaltaisessa suhteessa elävien turvallisuuden.

On myös epäselvää, miten korkeita tuloja puolisolta edellytettäisiin, jotta sen voidaan katsoa kattavan kahden aikuisen ja lasten taloudelliset edellytykset elämään toimeentuloedellytyksen täyttämiseksi.

Kuten Pakolaisneuvonta lausunnossaan huomauttaa, lakimuutos saattaisi aikaansaada sen, että lapsiperheet eivät turvautuisi työttömyys- tai toimeentuloetuksiin lakimuutoksen aiheuttaman pelotteen vuoksi silloinkaan, kun heillä olisi etuuksiin sekä tarve että oikeus. Tämä voisi haitata lapsen oikeuksien toteutumista näissä perheissä.

Lisäksi on todettava, että kansalaisuuslain päivittäminen useaan kertaan hallituskauden aikana edellyttäisi huolellista yhteisvaikutusten arviointia, jotta esimerkiksi kasautuvat vaikutukset sukupuolten tasa-arvolle voitaisiin selvittää. Tällaisenaan arviointi ei ole riittävää.

Luonnoksessa kaavailtu toimeentuloedellytyksen kiristäminen loisi maahan muuttaneille huomattavaa epävarmuutta tulevaisuudesta, sekä toimeentulon että mahdollisen kansalaisuuden suhteen. Se ei edesauttaisi Suomeen muuttaneiden osallisuutta, vaan päin vastoin rakentaisi esteitä vakaan ja turvallisen tulevaisuuden rakentamiseksi.

Millaisia näkemyksiä teillä on kansalaisuuden menettämisen muutoksista?

-

Millaisia näkemyksiä teillä on esitysluonnoksen vaikutuksista?

-

Tähän voitte kirjoittaa muita mahdollisia näkemyksiänne

Naisasialiitto Unioni kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta.

Naisasialiitto Unioni vastustaa lakiluonnoksessa esitettyjä muutosehdotuksia, sillä ne heikentäisivät ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista, ja jo nyt heikoimmassa asemassa olevien asemaa yhteiskunnassa. Esitetyt muutosehdotukset kohdistuvat erityisesti yhteiskunnassa heikommassa asemassa oleviin ihmisiin, joille kansalaisuus olisi merkittävä askel kohti turvallisuutta, pysyvyyttä ja täysivaltaista osallisuutta yhteiskunnassa.

Naisasialiitto Unioni pitää erityisen huolestuttavana, ettei lakimuutoksille ole esitetty muita perusteita kuin hallitusohjelman poliittiset kirjaukset. Kuten Amnesty tuo lausunnossaan esiin, monet kirjaukset ovat epätarkkoja, eivätkä näin ollen täytä lain täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksia.

Lainsäädännön tulee pohjautua vaikutusten huolelliseen arviointiin, asianmukaisiin perusteisiin ja painavaan yhteiskunnalliseen tarpeeseen. Tällä hetkellä kohtuuttomat ja osittain syrjivät muutosehdotukset nojaavat hallituksen poliittisiin linjauksiin, joiden tueksi ei ole osoitettu perusteita.

Esitetyt muutokset eivät ainoastaan heikennä yksilöiden oikeuksia, vaan ne myös estävät maahan muuttaneita osallistumasta täysipainoisesti yhteiskunnan toimintaan. Tällainen kehitys on haitallista sekä yksilöiden että koko yhteiskunnan kannalta, sillä se lisää syrjäytymisen riskiä ja estää ihmisiä hyödyntämästä potentiaaliaan yhteisen hyvän edistämiseksi.

Ryökäs Aiski
Naisasialiitto Unioni ry